

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Yönetim

İSAM, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi

İcadiye Bağlarbaşı caddesi 40 Üsküdar 34662 İstanbul

Tel : (0 216) 474 08 50 Faks : (0 216) 474 08 74 Elektronik posta : isam@isam.org.tr

Basım, Dağıtım ve Pazarlama

Türkiye Diyanet Vakfı Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi

Serhat Mah. Alinteri Bulvarı 1256. Sokak 11 Yenimahalle / Ankara

Tel : (0 312) 354 91 31 (pbx) Faks : (0 312) 354 91 32 Elektronik posta : tdvyayin@diyanetvakfi.org.tr

© Bütün yayın hakları

Türkiye Diyanet Vakfı'na aittir.

Yazı ve fotoğraflar

kaynak gösterilmeden kullanılamaz.

ISBN 978-975-389-447-0 (20. cilt)

TÜRKİYE DİYANET VAKFI

İSLÂM
ANSİKLOPEDİSİ

CİLT 20

İBN HALDÛN - İBNÜ'İ-CEZERİ

İstanbul 2017

(İlk basım / İstanbul 1999)

Sahibi

Türkiye Diyanet Vakfı

Başkan

Doç.Dr. Ş. Tufan BUZPINAR

Danışma Kurulu

Dr. Tayyar ALTIKULAÇ
Prof.Dr. Ömer Faruk HARMAN
Doç.Dr. Azmi ÖZCAN
Doç.Dr. Ahmet ÖZEL
Prof.Dr. Metin TUNCEL

Genel Sekreter

Süleyman N. AKÇEŞME

İNCELEME KURULU	Prof.Dr. Bekir TOPALOĞLU (Başkan) Prof.Dr. İsmail E. ERÜNSAL Doç.Dr. Ahmet ÖZEL
İLİM KURULU	Dr. Tayyar ALTIKULAÇ Dr. Nihat AZAMAT Prof.Dr. Ali BARDAKOĞLU Prof.Dr. Mustafa ÇAĞRICI Prof.Dr. Feridun EMECEN Sargon ERDEM Prof.Dr. Semavi EYİCE Prof.Dr. M. Yaşar KANDEMİR Prof.Dr. Mahmut KAYA Prof.Dr. M. Orhan OKAY Prof.Dr. Abdülkerim ÖZAYDIN Prof.Dr. Mustafa UZUN
TEKNİK REDAKSİYON SORUMLUSU	Prof.Dr. Ahmet TOPALOĞLU
Sekreter	Prof.Dr. Metin YURDAGÜR
Madde Tesbit ve İç Kontrol	Fuat GÜNEL Kasım KIRBIYIK
İmlâ	Dr. İsa KAYAALP Doç.Dr. Muhammet YELTEN
Teknik Kontrol	Prof.Dr. Hasan AKSOY Doç.Dr. Azmi BİLGİN
Bibliyografya	İsmail ÖZBİLGİN Abdülkadir ŞENEL
BASIM, DAĞITIM ve PAZARLAMA	Önder SANCAK (İşletme Müdürü)
TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi	Murat AYDEMİR (Malî ve İdarî İşler Müdürü) M. Sait KARATAŞ (Ticaret ve Pazarlama Müdürü) Selim GENÇTÜRK (Medya Müdürü) Yalçın AKTAN (Basımevi Müdür V.)

YAYIN MÜDÜRLÜĞÜ	Ahmet YILMAZ (Müdür)
Dizgi	Nedim GÜNEY (Şef)
Tashih	Hüseyin Hilmi KURTULMUŞ (Şef) Mehmet GÜNYÜZLÜ Osman SEVİM Nedret TOPÇU
Resimleme	Enis KARAKAYA / M.A. (Şef) Ahmet AKMAN Doç.Dr. Hüsamettin AKSU Doç.Dr. Nebi BOZKURT Haluk KARGI / M.A.
Çizim	Oğuz KALLEK
BİLGİ İŞLEM	Ali Rıza SET

**KÜTÜPHANE ve
DOKÜMANTASYON SORUMLUSU** Prof.Dr. İsmail E. ERÜNSAL

**KÜTÜPHANE ve
DOKÜMANTASYON MÜDÜRLÜĞÜ** Fatih ÇARDAKLI (Müdür Vekili)

Kütüphane Recep YILMAZ (Şef)
Ender BOZTÜRK
Rahmi CEYLAN
Sema DOĞAN
Mehmet EĞİLMEZ
Nâgihan GÜMÜŞ
Abdurrahman M. HACİİSMAİLOĞLU
Hüseyin KARAER
Salih SANDAL
Ali SAVRAN
Çetin TÜYLÜ
Coşkun YILDIRIMTÜRK
Mehmet YILMAZ
Ali Yücel YÜRÜK

Satın Alma Cemil Cahit CAN (Şef)
Ekrem ARSLAN

Sürelî Yayınlar ve Mübâdele Selahattin ÖZTÜRK (Şef)
Ş. Bilal ÇAVUŞOĞLU

Dokümantasyon M. Birol ÜLKER (Şef)
Şevki BAYKUŞ
Cemal TOKSOY

SİPARİŞ ve TAKİP MÜDÜRLÜĞÜ Sabahattin YENİCE (Müdür Vekili)
Levent AKÇALAR
Sebile DEMİRAY
Aysel ENGİN
Ş. Memduh GÜZELER
Mustafa KALAYCI
Ahmet Ali TONYALI

Dizgi Mustafa DURSUN
Süleyman ÖZEL
Yılmaz SAMANCI

MUHASEBE MÜDÜRLÜĞÜ A. Savaş DEMİRAY (Müdür Vekili)
Atalay ALPTEKİ
Metin ALTINOK
Bilal SALMAN
Mehmet ŞEVİK
Sema TEKİN

PERSONEL ve İDARİ İŞLER MÜDÜRLÜĞÜ Yakup KAHRAMAN (Müdür)
M. Hanefi DİLMAÇ (Şef)
Halit ÖZÇELİK (Şef)
İbrahim AKMANOĞLU

MERKEZ İLİM ve REDAKSİYON KURULLARI ÜYELERİ

Cemil AKPINAR (İlimler Tarihi)	Doç.Dr. Mustafa L. BİLGE (İslâm Ülkeleri Coğrafyası)	Prof.Dr. Mustafa FAYDA (İslâm Tarihi ve Medeniyeti)
Prof.Dr. Hasan AKSOY (Türk Dili ve Edebiyatı)	Doç.Dr. Azmi BİLGİN (Türk Dili ve Edebiyatı)	Prof.Dr. Ethem Ruhi FİĞLALİ (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)
Prof.Dr. Ömer Faruk AKÜN (Türk Dili ve Edebiyatı)	Dr. Abdülhamit BİRİŞİK (Tefsir)	Dr. Hilâl GÖRGÜN (İslâm Tarihi ve Medeniyeti)
Doç.Dr. Ali AKYILDIZ (Türk Tarihi ve Medeniyeti)	Prof.Dr. İdris BOSTAN (İslâm Ülkeleri Coğrafyası)	Dr. Tahsin GÖRGÜN (Fıkıh)
Nurettin ALBAYRAK (Türk Dili ve Edebiyatı)	Doç.Dr. Nebi BOZKURT (İslâm Tarihi ve Medeniyeti)	Fuat GÜNEL (Dinler Tarihi)
Dr. Ömer Mahir ALPER (İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)	Doç.Dr. Ş. Tufan BUZPINAR (Türk Tarihi ve Medeniyeti)	Prof.Dr. Yusuf HALAÇOĞLU (Türk Tarihi ve Medeniyeti)
Dr. Tayyar ALTIKULAÇ (Tefsir)	Prof.Dr. Mustafa ÇAĞRICI (İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)	Prof.Dr. Ömer Faruk HARMAN (Dinler Tarihi)
Y.Doç.Dr. Mustafa ALTUNDAĞ (Tefsir)	Doç.Dr. İlyas ÇELEBİ (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)	Dr. İbrahim HATİBOĞLU (Hadis)
Dr. Muhammed ARUÇİ (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)	Dr. Ahmet Vefa ÇOBANOĞLU (İslâm Sanatları / Mimari)	Prof.Dr. Ekmeleddin İHSANOĞLU (İlimler Tarihi)
Dr. Casim AVCI (İslâm Tarihi ve Medeniyeti)	Prof. Dr. İbrâhim DAKŪKİ (Müteferrik)	Prof.Dr. Mehmet İPŞİRLİ (Türk Tarihi ve Medeniyeti)
Prof.Dr. M. Akif AYDIN (Fıkıh)	Y.Doç.Dr. Kürşat DEMİRCİ (Dinler Tarihi)	Âlim KAHRAMAN (Türk Dili ve Edebiyatı)
Doç.Dr. Halis AYHAN (İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)	Doç.Dr. İsmail DURMUŞ (Arap Dili ve Edebiyatı)	Dr. Cengiz KALLEK (Fıkıh)
Beşir AYVAZOĞLU (Türk Dili ve Edebiyatı)	Prof.Dr. Feridun EMECEN (Türk Tarihi ve Medeniyeti)	Prof.Dr. M. Yaşar KANDEMİR (Hadis)
Dr. Nihat AZAMAT (Tasavvuf)	Sargon ERDEM (İslâm Sanatları / Müteferrik)	Prof.Dr. Mustafa KARA (Tasavvuf)
Prof.Dr. Ali BARDAKOĞLU (Fıkıh)	Y.Doç.Dr. Muhammed EROĞLU (Tefsir)	Enis KARAKAYA (M.A.) (İslâm Sanatları / Mimari)
Y.Doç.Dr. Adil BEBEK (Kelâm ve Mezhepler Tarihi)	Prof.Dr. İsmail E. ERÜNSAL (Türk Dili ve Edebiyatı)	Prof.Dr. Hayreddin KARAMAN (Fıkıh)
	Prof.Dr. Semavi EYİCE (İslâm Sanatları / Mimari)	Dr. Ahmet KAVAS (İslâm Ülkeleri Coğrafyası)

Prof.Dr. Mahmut KAYA
(İlimler Tarihi,
İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)

Dr. İsa KAYAALP
(Türk Dili ve Edebiyatı)

Kasım KIRBIYIK
(İlimler Tarihi)

Doç.Dr. Ferhat KOCA
(Fıkıh)

Doç.Dr. Ali KÖSE
(İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)

Rıza KURTULUŞ
(Fars Dili ve Edebiyatı)

Prof.Dr. Günay KUT
(Türk Dili ve Edebiyatı)

Doç.Dr. İlhan KUTLUER
(İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)

Prof.Dr. Cevdet KÜÇÜK
(Türk Tarihi ve Medeniyeti)

Prof.Dr. M. Orhan OKAY
(Türk Dili ve Edebiyatı)

Dr. Reşat ÖNGÖREN
(Tasavvuf)

Prof.Dr. Mustafa ÖZ
(Kelâm ve Mezhepler Tarihi)

Prof.Dr. Abdülkerim ÖZAYDIN
(İslâm Tarihi ve Medeniyeti)

Prof.Dr. Abdülkadir ÖZCAN
(Türk Tarihi ve Medeniyeti)

Doç.Dr. Azmi ÖZCAN
(Türk Tarihi ve Medeniyeti,
İslâm Tarihi ve Medeniyeti)

Y.Doç.Dr. Nuri ÖZCAN
(İslâm Sanatları / Mûsiki)

Dr. Tahsin ÖZCAN
(Türk Tarihi ve Medeniyeti)

Doç.Dr. Ahmet ÖZEL
(Fıkıh)

Dr. Şükrü ÖZEN
(Fıkıh)

Doç.Dr. M. Sait ÖZERVARLI
(Kelâm ve Mezhepler Tarihi)

Prof.Dr. İskender PALA
(Türk Dili ve Edebiyatı)

Dr. Mehmet Ali SARI
(Tefsir)

Prof.Dr. Muhittin SERİN
(İslâm Sanatları / Hat)

Dr. Mustafa SİNANOĞLU
(Kelâm ve Mezhepler Tarihi)

Abdülkadir ŞENEL
(Hadis)

Dr. Recep ŞENTÜRK
(İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)

Prof.Dr. Ahmet TOPALOĞLU
(Türk Dili ve Edebiyatı)

Dr. Aydın TOPALOĞLU
(İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)

Prof.Dr. Bekir TOPALOĞLU
(Kelâm ve Mezhepler Tarihi)

Doç.Dr. Tevfik Rüştü TOPUZOĞLU
(Arap Dili ve Edebiyatı)

Prof.Dr. Metin TUNCEL
(İslâm Ülkeleri Coğrafyası)

Y.Doç.Dr. Zülfikar TÜCCAR
(Arap Dili ve Edebiyatı)

Dr. İsmail TÜRKOĞLU
(Türk Tarihi ve Medeniyeti)

Doç.Dr. Abdullah UÇMAN
(Türk Dili ve Edebiyatı)

Dr. Müjdat ULUÇAM
(Hadis)

Prof.Dr. Süleyman ULUDAĞ
(Tasavvuf)

Dr. Recep USLU
(İslâm Tarihi ve Medeniyeti)

Prof.Dr. Mustafa UZUN
(Türk Dili ve Edebiyatı)

Dr. İlyas ÜZÜM
(Kelâm ve Mezhepler Tarihi)

Dr. Kâmil YAŞAROĞLU
(Fıkıh)

Prof.Dr. Yusuf Şevki YAVUZ
(Kelâm ve Mezhepler Tarihi)

Prof.Dr. Tahsin YAZICI
(Fars Dili ve Edebiyatı)

Dr. Ali Murat YEL
(İslâm Düşüncesi ve Ahlâk)

Prof.Dr. M. Saim YEPREM
(Kelâm ve Mezhepler Tarihi)

Prof.Dr. Metin YURDAGÜR
(Kelâm ve Mezhepler Tarihi)

Y.Doç.Dr. Ahmet YÜCEL
(Hadis)